

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 23.03.1966, sp. zn. 6 Cz 162/65, ECLI:CZ:NS:1966:6.CZ.162.1965.1

Číslo: 55/1966

Právní věta: Ke splnění povinnosti závodu vést záznamy a podávat hlášení pro účely sociálního zabezpečení je závod povinen zjišťovat dotazem na pracovníka nebo vyžádáním jeho prohlášení, zda pobírá důchod a jaký. Bylo-li dosaženo, byť i jen zčásti, účelu sledovaného ustanovením § 76 odst. 2 zák. č. 55/1955 Sb. (resp. ustanovením § 10 vyhl. č. 15/1957 Ú. l. ve znění čl. I. vyhl. č. 64/1960 Sb.), buď proti závodu nebo proti důchodci, nelze uplatnit nárok proti druhému z uvedených subjektů v plném rozsahu.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 23.03.1966

Spisová značka: 6 Cz 162/65

Číslo rozhodnutí: 55

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Sociální zabezpečení

Předpisy: 55/1956 Sb. § 76 odst. 2 15/1957 Sb. § 3
§ 4

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 55/1966 sb. rozh.

Ke splnění povinnosti závodu vést záznamy a podávat hlášení pro účely sociálního zabezpečení je závod povinen zjišťovat dotazem na pracovníka nebo vyžádáním jeho prohlášení, zda pobírá důchod a jaký. Bylo-li dosaženo, byť i jen zčásti, účelu sledovaného ustanovením § 76 odst. 2 zák. č. 55/1955 Sb. (resp. ustanovením § 10 vyhl. č. 15/1957 Ú. l. ve znění čl. I. vyhl. č. 64/1960 Sb.), buď proti závodu nebo proti důchodci, nelze uplatnit nárok proti druhému z uvedených subjektů v plném rozsahu.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 1966, [6 Cz 162/65.](#))

Rozhodnutím ze dne 27. 6. 1964 předepsal odpůrce navrhovateli – Státním lesům v K. – k úhradě přeplatek na důchodu manželky J. B. v částce 4600 Kčs. Proti tomuto rozhodnutí podal navrhovatel opravný prostředek. Napadené rozhodnutí, tj. rozhodnutí odpůrce ze dne 27. 6. 1964, bylo zrušeno novým rozhodnutím odpůrce ze dne 18. 11. 1964; tímto rozhodnutím předepsal odpůrce navrhovateli

k náhradě přeplatek na důchodu manželky J. B. za dobu od května do srpna a od října do listopadu 1958, za březen, duben a červen až prosinec 1959, za duben až srpen, říjen a listopad 1962 a dále od dubna do listopadu 1963 ve výši 3000 Kčs, a to vzhledem k tomu, že bylo zjištěno, že evidenční list o době zaměstnání a výdělku za rok 1960 a 1961 byl odborem sociálního zabezpečení ONV zaslán SÚSZ dne 14. 5. 1962, takže přeplatek za tato léta nebylo možno na navrhovateli požadovat. Za ostatní roky však evidenční listy včas zaslány nebyly, takže navrhovatel nesplněním své ohlašovací povinnosti zavinil, že J. B. byl vyplacen důchod, který se zřetelem na výkon zaměstnání jí nenáležel. Rozhodnutí odpůrce ze dne 18. 11. 1964 pak bylo vzato za podklad opravného řízení.

Krajský soud v Ostravě rozhodnutím zrušil napadené rozhodnutí odpůrce, když dospěl k závěru, že navrhovatel nevěděl o tom, že J. B. požívá důchod manželky. Podle názoru soudu nestačí pouhá skutečnost neoznámení, nýbrž vyžaduje se zaviněné nesplnění ohlašovací povinnosti, tj. její nesplnění, ač podnik věděl nebo mohl a měl vědět, že jde o osobu požívající důchod.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona, podané předsedou Nejvyššího soudu, že uvedeným rozhodnutím krajského soudu v Ostravě byl porušen zákon, a toto rozhodnutí zrušil.

Z odůvodnění:

Především je třeba zdůraznit, že skutečnosti, které byly podkladem pro rozhodnutí odpůrce, nastaly před 1. 7. 1964 a proto je třeba věc posuzovat podle zák. č. 55/1956 Sb. (§ 76 odst. 2) a vyhl. č. 15/1957 Ú. l. (§ 10) ve znění vyhl. č. 64/1960 Sb.

Účelem ustanovení § 76 odst. 2 zák. č. 55/1956 Sb., resp. § 10 vyhl. č. 15/1957 Ú. l. ve znění čl. I vyhl. č. 64/1960 Sb., jakož i § 41 odst. 2 zák. č. 55/1956 Sb., je, aby byla poskytnuta náhrada za dávky neprávem vyplacené. K dosažení tohoto účelu zajišťují právní předpisy, aby Státní úřad sociálního zabezpečení mohl uplatnit nárok na vrácení neprávem poskytnutých dávek jak proti důchodci, který nesplnil svoji ohlašovací povinnost, tak i proti podniku, který porušil ustanovení o ohlašovací povinnosti.

Jednou z podmínek úspěšného uplatnění tohoto nároku proti podniku je zavinění na straně podniku, který porušil ustanovení o ohlašovací povinnosti. Zavinění tu spočívá v porušení právní povinnosti, tj. povinnosti uložené ustanovením § 76 zák. č. 55/1956 Sb., resp. vyhl. č. 15/1957 Ú. l. ve znění čl. I vyhl. č. 64/1960 Sb., hlásit všechny změny a skutečnosti důležité pro výplatu důchodu; tomu koresponduje ovšem také povinnost zjišťovat všechny tyto změny a skutečnosti tak, aby nedošlo k výplatě dávek, na něž důchodce nemá právní nárok.

Z výpovědi J. B. bylo zjištěno, že tato při nastoupení do práce neoznámila navrhovateli, že pobírá důchod manželky. Z této výpovědi však nelze spolehlivě dojít k závěru, že navrhovatel splnil svoji povinnost, uloženou mu ustanovením § 3 a 4 vyhl. č. 15/1957 Ú. l. Podle § 3 odst. 1 cit. vyhlášky je zaměstnavatel povinen vést záznamy o okolnostech rozhodných pro nárok na dávky důchodového zabezpečení a pro jejich výši v evidenci zaměstnanců. Podle § 4 odst. 1 písm. h) cit. vyhlášky je zaměstnavatel také povinen zaznamenat v evidenci, zda zaměstnanec pobírá důchod a jaký. Je proto zaměstnavatel povinen zjišťovat, a to dotazem na zaměstnance, nebo vyžádáním jeho prohlášení, zda pobírá důchod a jaký. Tato pro věc rozhodná skutečnost nebyla soudem vůbec zjišťována. Z výpovědi J. B., podle níž navrhovateli nehlásila, že pobírá důchod, nelze bez dalšího vyvozovat žádný závěr pro posouzení zavinění navrhovatele. Je třeba zjistit, zda se navrhovatel J. B. na tuto okolnost ptal a podle jejích údajů vyplnil evidenční kartu. Jestliže se organizace zaměstnance dotázala, zda pobírá důchod a jaký, a zaměstnanec nepravdivě uvedl, že důchod nepobírá, pak organizace neodpovídá podle § 76 odst. 2 zák. č. 55/1956 Sb., resp. § 89 odst. 2 zák. č. 101/1964 Sb. Jestliže však se organizace nedotázala zaměstnance, zda a jaký důchod pobírá, pak nesplnila svoji povinnost, vyplývající z ustanovení § 4 odst. 1 písm. h) vyhl. č. 15/1957 Ú. l., resp. § 126 odst. 1 písm. h) vyhl. č.

102/1964 Sb., a odpovídá za své zavinění podle shora uvedených předpisů.

Obsah spisů, zejména svědecká výpověď J. B., která uvedla, že podle rozhodnutí SÚSZ ze dne 27. 6. 1964, č. 92 112 44 22 I/7 se jí sráží přeplatek na důchodu manželky ve výši 4600 Kčs v měsíčních splátkách ve výši 20 Kčs, však nasvědčuje tomu, že J. B. již zčásti náhradu neprávem vyplacených dávek odpůrci poskytla.

Za této situace ovšem, kdy účelu sledovaného shora citovanými ustanoveními by bylo dosaženo tím, že důchodce již zčásti náhradu těchto neprávem vyplacených dávek Státnímu úřadu sociálního zabezpečení poskytl, nebylo by na místě, aby v plném rozsahu byla tato náhrada uplatňována i proti podniku; jestliže proto důchodce ve splátkách už část přeplatku uhradil, měl by být přeplatek, který má být uhrazen podnikem, snížen o to, co důchodce na přeplatku zaplatil, aby tak nedošlo k tomu, že by přeplatek byl, byť i zčásti, zaplacen Státnímu úřadu sociálního zabezpečení dvakrát.

Jestliže proto nebude prokázáno, že navrhovatel svoji ohlašovací povinnost splnil řádně a budou-li proto předpoklady pro potvrzení napadeného rozhodnutí odpůrce, bude třeba zjistit, zda snad přeplatek předepsaný také J. B. nebyl částečně splacen ve srážkách, a kolik tato zaplatila ve srážkách ke dni vydání soudního rozhodnutí, neboť napadené rozhodnutí by bylo možno potvrdit jen v tom rozsahu, v jakém přeplatek dosud nebyl uhrazen.

Nárok proti důchodci, který nesplnil svou ohlašovací povinnost a proti podniku, který rovněž porušil ustanovení o ohlašovací povinnosti, jsou totiž dva samostatné nároky, které se uplatňují proti zcela odlišným subjektům; toto oprávnění je upraveno různými předpisy, podmínky pro uplatnění tohoto nároku nejsou zcela totožné a také lhůty promlčecí se liší, jak již bylo uvedeno v rozhodnutí č. 110/1955 Sb. rozhodnutí čs. soudů.

Proto také, jakmile bylo uplatněním jednoho z těchto nároků (tedy nároku vůči jednomu ze shora uvedených subjektů) dosaženo účelu sledovaného ustanovením § 76 odst. 2 zák. č. 55/1955, resp. § 10 vyhl. č. 15/1957 Ú. l. ve znění čl. I vyhl. č. 64/1960 Sb., byť i jen zčásti, nelze uplatnit nárok proti druhému z těchto subjektů uvedenému v § 76 odst. 2 cit. zák. v plném rozsahu.

Krajský soud podle těchto zásad nepostupoval. Porušil tak zákon v ustanoveních § 6, § 120 a § 132 o. s. ř. ve spojení s § 76 odst. 2 zák. č. 55/1956 Sb. a § 3, § 4 a § 10 vyhl. č. 15/1957 Ú. l. ve znění čl. I vyhl. č. 64/1960 Sb.

Poznámka: Srov. § 89 zák. č. 101/1964 Sb. a § 123 a násl. vyhl. č. 102/1964 Sb.